

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
Д.е.н., професор Лоханова Н.О.

« ___ » _____ 20__ р.

**ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра**

зі спеціальності 6.030509 «Облік і аудит»

за темою:

«Облік і контроль операційних витрат в управлінні підприємствами (на прикладі ТОВ «Новатек Електро»)»

Виконавець

студентка ЦЗФН

42групи

Урсатій Анастасія Олегівна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

к.е.н.

(науковий ступінь, вчене звання)

Бойко Ольга Станіславівна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2018

АНОТАЦІЯ

випускної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавра
Урсатій Анастасії Олегівни
 (прізвище, ім'я, по батькові)
«Облік і контроль операційних витрат в управлінні підприємствами
(на прикладі ТОВ «Новатек Електро»)»
 (назва випускної роботи)

Одеський національний економічний університет
 м. Одеса, 2018 рік

Випускна робота складається з трьох розділів.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти обліку, контролю та економічного аналізу операційних витрат на ТОВ «Новатек Електро». Проаналізовано визначення витрат, їх класифікацію, виявлені проблемні моменти обліку та контролю операційних витрат на ТОВ «Новатек Електро», здійснено аналіз фінансово-економічного стану підприємства та аналіз операційних витрат.

Запропоновано провести перекласифікацію статей операційних витрат, проводити розподіл загальновиробничих витрат на постійні та змінні, удосконалити облікову політику у частині операційних витрат

Ключові слова облік, контроль, економічний аналіз, операційні витрати, собівартість, змінні витрати, постійні витрати

ABSTRACT

on the research work by
 Ursatii Anastasiia

(прізвище, ім'я, по батькові на англійській мові)

Accounting and control of operating expenses in the management of enterprises (by the example of
Novatek Electro LLC)

(назва випускної роботи на англійській мові)

Odessa national economic university
 Odessa, 2018

The research work has three sections.

The theoretical aspects of accounting, control and economic analysis of the operating expenses at Novatek Electro LLC were considered in this research work. The definition of costs, their classification, problem points of accounting and control of operating expenses on Novatek Electro LLC were analyzed, the analysis of the financial and economic condition of the enterprise and analysis of operating expenses were made.

It is proposed to reclassify articles of operating expenses, allocate total production costs to fixed and variables, improve accounting policies in terms of operating expenses

Keywords: accounting, control, economic analysis, operating expenses cost of goods sold, variable expenses, fixed expenses

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ	6
1.1. Витрати як об'єкт бухгалтерського обліку.....	6
1.2. Класифікація і оцінка витрат підприємства	11
1.3. Сучасні підходи до управління та розподілу витрат	16
РОЗДІЛ 2. ДЮЧА ПРАКТИКА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ В ТОВ «НОВАТЕК ЕЛЕКТРО»	2
2.1. Загальна організаційно-економічна характеристика ТОВ «Новатек Електро»	22
2.2. Документальне оформлення обліку операційних витрат	30
2.3. Особливості обліку операційних витрат у ТОВ «Новатек Електро»	34
РОЗДІЛ 3. КОНТРОЛЬ ТА ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ ТОВ «НОВАТЕК ЕЛЕКТРО»	42
3.1. Задачі та джерела контролю операційних витрат	42
3.2. Методика проведення контролю операційних витрат підприємства	46
3.3. Економічний аналіз операційних витрат ТОВ «Новатек Електро»	51
ВИСНОВКИ	7
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	1
ДОДАТКИ	5

ВСТУП

Актуальність теми. Для всіх господарюючих суб'єктів питання обліку витрат завжди є надзвичайно важливим оскільки величина витрат представляє собою головний резерв підвищення прибутку підприємства. А тому залежно від системи обліку витрати можуть мати як доцільний, так і недоцільний характер. Головною умовою ефективного управління виробничим підприємством є отримання повної, достовірної та оперативної інформації про витрати. Таку інформацію надає облік витрат, що є центральною підсистемою в інформаційній системі бухгалтерського обліку. Від належної організації обліку витрат та калькулювання собівартості продукції залежать рівень економічного управління підприємством, ступінь впливу результатів діяльності окремих підрозділів на підвищення ефективності виробництва, обґрунтованість планування якісних та кількісних показників й оптимальне ціноутворення.

Значний внесок у дослідження теми управління витратами на підприємстві відображено в розробках таких науковців як: Ф. Бутинець, С. Голов, В. Костюченко, Ю. Кузьмінський, В. Пархоменко, В. Сопко, Л. Чернишова, В. Швець, В. Шрубковська та інші

Проте, інші витрати операційної діяльності, на відміну від прямих виробничих витрат, практично не привертають до себе увагу з боку менеджерів, хоча більшість фахівців відмічає істотний вплив цих витрат на формування фінансових результатів, при цьому не пропонуючи ніяких дієвих заходів щодо їх оптимізації.

Отже, актуальність обраної теми обумовлена потребою в ефективній методиці розподілу витрат операційної діяльності, яка б відповідала інформаційним запитам користувачів. Недостатнє усвідомлення ролі операційних витрат при формуванні собівартості продукції на практиці призводить до непродуманих управлінських рішень, що негативно впливає на фінансові результати діяльності вітчизняних промислових підприємств.

Неоднозначність багатьох теоретичних положень, практична значимість обліку і контролю витрат, недостатній рівень їх дослідження з погляд сучасних потреб управління, зумовили вибір теми та визначили логіку дослідження.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є вивчення теоретичних і практичних засад обліку та контролю операційних витрат на підприємстві.

Для досягнення поставленої мети слід вирішити такі **завдання**:

- розглянути економічну сутність витрат як економічної категорії;
- дослідити класифікацію та оцінку витрат підприємства;
- ознайомитись з сучасними підходами до управління та розподілу витрат;
- з'ясувати особливості організаційно-економічної діяльності та їх вплив на систему інформаційного забезпечення обліково-контрольної системи підприємства;
- дослідити порядок обліку загальновиробничих витрат ТОВ «Новатек Електро»;
- визначити особливості обліку операційних витрат, які у ТОВ «Новатек Електро» не включаються до виробничої собівартості продукції;
- висвітлити теоретичні та практичні аспекти контролю операційних витрат;
- проаналізувати динаміку операційних витрат у ТОВ «Новатек Електро».

Об'єкт і предмет дослідження. *Об'єктом дослідження* є процеси обліку та контролю операційних витрат.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та організаційно-практичні питання обліку та контролю операційних витрат в діяльності Товариства з обмеженою відповідальністю «Новатек Електро».

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань використано як загальнонаукові методи (аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія,

абстрагування, конкретизація), так і емпіричні (документування, розрахунково-аналітичні та балансово-звітні прийоми). Окрім того, застосовано методи теоретичного узагальнення і порівняння – для розкриття економічного змісту витрат; комплексного і системного підходів – для дослідження якості обліку та розроблення методичного підходу до класифікації в системі управління підприємством; методи формалізації – для розробки концептуальних основ обліку і контролю операційних витрат в системі управління підприємством; абстрактно-логічні – для формулювання теоретичних висновків і узагальнень.

Інформаційною базою дослідження при написанні роботи виступають законодавчі, нормативні акти, наук

ові праці вітчизняних і зарубіжних учених, матеріали періодичних видань з проблем обліку операційних витрат. Емпіричну базу дослідження становили первинні документи, показники статистичної та фінансової звітності підприємства, яке досліджувалося, періодичні видання, дані мережі Інтернет.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження можна зробити наступні висновки:

1. Поняття «операційна діяльність» має неоднозначний характер, оскільки в сучасних наукових розробках та законодавстві не повністю розкривається економічна сутність цього терміну. Витрати, пов'язані зі здійсненням операційної діяльності (операційні витрати), включають: собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати.

2. Витрати операційної діяльності – це витрати пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг) що є головною метою створення підприємства і забезпечує основну частину його доходів. Основними критеріями, якими необхідно керуватись при відображенні витрат у бухгалтерському обліку і визнанні їх витратами певного періоду, є: витрати відображаються в обліку одночасно із зменшенням активів або збільшенням зобов'язань; витрати визнаються витратами певного періоду одночасно з визнанням доходу, для одержання якого вони здійснені.

3. Питання ефективності економічної інформації, зокрема такої, що стосується витрат операційної діяльності підприємств, зіштовхується із проблемами достовірного визнання невиробничих операційних витрат, а саме: адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат. Залишаються невирішеними питання обліково-аналітичного групування невиробничих операційних витрат підприємства для забезпечення формування статусу надійного ділового партнера на ринку.

4. Досліджуючи вітчизняний досвід з питань обліку витрат, потрібно зазначити таке.

По-перше, принципи організації обліку витрат найбільшою мірою відповідають тим, які використовуються у країнах Західної Європи, що є позитивним фактором для входження підприємств України до світових ринків та зниження ризику зарубіжних інвесторів.

По-друге, у вітчизняній практиці, порівняно з розвиненими країнами, значно менше уваги звертається на оцінку ефективності використання витрат. На тепер практично ще не створені механізми контролю за ефективністю витрат на підприємствах усіх форм власності.

По-третє, недоліки законодавчої бази та фіскальна податкова політика держави спонукають підприємства до зниження результатів виробництва та завищення витрат на виготовлення і збут продукції.

В якості об'єкту дослідження було обрано ТОВ «Новатек Електро», яке виробляє електроприлади.

«Новатек Електро» є юридичною особою-платником податку на прибуток на загальних засадах, має відособлене майно, самостійний баланс, основні та обігові кошти.

Підприємство виконує повний цикл виробництва. Продукція відповідає європейським стандартам, що підтверджується відповідними сертифікатами. ТОВ «Новатек Електро» та представлена більш ніж у 20 країнах по всьому світу. Також у підприємства є представництва в Польщі та Індії.

У 2017 році у підприємства спостерігається зниження рентабельності, при тому, що чистий дохід від реалізації продукції збільшився порівняно з 016 роком. Рейтингова оцінка поточного фінансового стану ТОВ «Новатек Електро» зу 2017 р. вважається задовільною. Для підвищення фінансового стану підприємству можна рекомендувати зменшувати поточні зобов'язання, збільшувати власний капітал у загальній структурі пасивів підприємства, прагнути збільшити приріст обсягів збуту продукції.

Операційні витрати ТОВ «Новатек Електро» поділяються на витрати операційної діяльності, які включаються до виробничої собівартості виробленої продукції та витрати, які не включаються до собівартості продукції. До витрат, пов'язаних з операційною діяльністю, які не включаються до собівартості реалізованої продукції, відносяться адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати.

До прямих виробничих витрат ТОВ «Новатек Електро» відносить витрати матеріалів та працю виробничого персоналу.

у ТОВ «Новатек Електро» у 2017 році спостерігається збільшення загальної суми витрат на 5455,7 тис. грн або на 10,9 %. Це збільшення обумовлене збільшенням адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат. Позитивно на розмір витрат вплинуло зниження собівартості реалізованої готової продукції.

В цілому облік витрат у підприємства налагоджений добре, але існує ряд недоліків, таких як:

Усю суму загальновиробничих витрат, накопичену за місяць підприємство списує у витрати виробництва. ТОВ «Новатек Електро» не поділяє ці витрати на постійні та змінні, розподілені та нерозподілені. Це в свою чергу зменшує контроль за необґрунтованими перевитратами. Також відсутній розрахунок нормальної потужності роботи підприємства. Тому ми рекомендуємо підприємству розподіляти витрати на постійні та змінні, з застосуванням окремих субрахунків до рахунку 91 «Загальновиробничі витрати».

На нашу думку у переліку статей адміністративних витрат є дублювання, тому ми радимо юридичні, аудиторські консультаційні та інформаційні послуги відносити до однієї статті «Винагороди за професійні послуги». Також доцільно було б зі складу інших адміністративних витрат виокремити в окрему статтю податки та збори, передбачені законодавством.

Витрати на дослідження, які обліковуються у складі загальновиробничих витрат, варто відносити до інших операційних витрат, адже для них є окремий субрахунок. Ще слід зауважити, що бонуси покупцям та витрати на комісійну винагороду продавцям та торговим агентам відносяться не до адміністративних, а до витрат на збут. Тому необхідно підприємству провести рекласифікацію цих витрат.

Також підприємству варто запровадити систему внутрішнього контролю, що дозволить здійснювати постійний контроль за витратами підприємства, а разом з тим, спонукатиме до вироблення заходів стосовно їх зменшення. Застосування внутрішнього контролю дасть змогу своєчасно виявити недоліки в роботі персоналу і вжити необхідних заходів для їх попередження.

Вирішення досліджених проблем сприяє більш раціональній організації обліку операційних витрат на підприємстві, що дозволить формувати точну та правдиву інформацію про собівартість виробленої продукції та інші операційні витрати на підприємстві, підвищить ефективність виробництва, і тим самим підтримає конкурентоспроможність підприємства, нарощуючи його економічний потенціал.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Болух М. Аналіз прямих матеріальних витрат. / Болух М., Бурчевський А. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukurier.gov.ua>
2. Бондаренко, Т.Ю. Витрати на виробництво продукції як елемент формування та розвитку виробничо- господарського механізму [Текст] / Т.Ю. Бондаренко // «Економічні науки». – Серія «Облік і фінанси». – Випуск 8 (29). – Ч. 2. – 2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/en_oif/2011_8_2/9.pdf
3. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку : [підручник] / Ф.Ф. Бутинець. – 2-е вид., доп. і перероб. – Житомир : ЖІТІ, 2000. – 640 с.
4. Волкова І.А. Фінансовий облік – 2 : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / І.А. Волкова. – К. : Центр навчальної учбової літератури, 2009. – 224 с.
5. Головацька С.І. Внутрішній контроль витрат підприємства / Головацька С.І., Сашко О.П. // Молодий вчений. - № 5 (32). – 2016. – с. 36-38
6. Голубовський Л. Аналіз сучасних методів управління витратами/ Л.Голубовський // Галицький економічний вісник. — 2010. — № 1(26). — С. 187-192. — (Інформаційно-аналітичне забезпечення підприємницької діяльності)
7. Довгунь О.С. Трендові аспекти управління витратами та контролінгу на підприємствах. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/34836/1/11_54-61.pdf
8. Долюк А.В. Порівняльна характеристика визнання, оцінки і відображення в обліку та звітності підприємств витрат діяльності за міжнародними та національними стандартами / А.В. Долюк, А.З. Кургінян // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу: міжнар. зб. наук. праць. – Житомир: ЖДТУ. – №3 (24). – 2012. – С. 145-153
9. Зверяков М.И. Теоретические проблемы формирования национальной экономической системы: монография / М.И. Зверяков. – Одесса: Астропринт, 2012. – 352 с.

10. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку, активів, капітали, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затв. наказом МФУ від 30.11.99 р. № 291. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>
11. Концептуальна основа фінансової звітності– [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/929_009
12. Макконел К. Р. Экономикс: Принципы, проблемы и политика / Макконел К.Р., Кемпбелл Р., Брю С.Л. : в 2 т. ; Пер. с англ. — М. : Республика, 1992. – 1040 с.
13. Маркс К. Капитал / К. Маркс. — М. : Прогресс, — 1950. — Т. II. — 445 с.
14. Мейер М. В. Оцінка ефективності бізнесу. Що буде після Balanced Scorecard? / Маршал В. Мейер - М. : Вершина, 2004. – 272 с.
15. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Затверджено наказом Міністерства фінансів України №73 від 7.02.2013 [Електронний ресурс]/ Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
16. Олініченко К.С. Економічні аспекти еволюції поглядів на управління витратами // Вісник МСУ / Vestnik MSU / (Економічні науки). – 2007. – №1. т.Х. – С. 31-35.
17. Податковий кодекс України: прийнятий Верховною Радою України 2 грудня 2010 р. № 2755-VI зі змінами та доповненнями станом на 20.09.2015 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
18. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318., зі змінами і доповненнями. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>
19. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні Закон України №996-XIV від 16 липня 1999 р. зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

20. Пушкар М.С. Фінансовий облік : [підручник] / М.С. Пушкар. – Тернопіль : Карт-бланш, 2002. – 628 с.

21. Рейтингова оцінка фінансового стану підприємства [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.finalon.com/metodyka-rozrakhunku/237-rejtingova-otsinka-finansovogo-stanu>

22. Родіна О.В. Сучасні підходи до визначення сутності категорії «витрати». // Економіка і суспільство. – 2017. - № 9. – с. 1181-1185

23. Скрипник М.І. Розвиток бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю витрат та калькулювання собівартості продукції. Автореф. дис. док. екон. наук, спеціальність 08.00.09 – Бухгалтерський облік, аналіз, Київ, 2012. – 41с.

24. Сопко В.В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством. Навч.пос. – К: КНЕУ, 2006, 526с. – С. 277.

25. Таранько Х. Особливості біліку витрат операційної діяльності /Х. Таранько // [Елек\$ тронний ресурс]. — Режим доступу: [http://sophus.at.ua/publ/2012_12_11_12_kampodilsk/sekcija_2_2012_12_11_12/osoblivosti_obliku_vitrat_operacijnoji_dijalnosti/12\\$1\\$0\\$309](http://sophus.at.ua/publ/2012_12_11_12_kampodilsk/sekcija_2_2012_12_11_12/osoblivosti_obliku_vitrat_operacijnoji_dijalnosti/12$1$0$309)

26. Таранько Х. Особливості обліку витрат операційної діяльності /Х. Таранько // [Електронний ресурс]. - Режим доступу:[http://sophus.at.ua/publ/2012_12_11_12_kampodilsk/sekcija_2_2012_12_11_12/osoblivost_i_obliku_vitrat_operacijnoji_dijalnosti/12\\$1\\$0\\$309](http://sophus.at.ua/publ/2012_12_11_12_kampodilsk/sekcija_2_2012_12_11_12/osoblivost_i_obliku_vitrat_operacijnoji_dijalnosti/12$1$0$309)

27. Теорія бухгалтерського обліку : монографія / Л. В. Нападовська, М. Добія, Ш. Сандлер, Р. Мате- зіч та ін.; за заг. ред. Л. В. Нападовської. — К. : Київ, 2008. — 735 с

28. Фадєєва І.Г. Сучасні аспекти управлінського обліку витрат на нафтогазовидобувних підприємствах: вітчизняний та зарубіжний досвід / І.Г. Фадєєва, Гринюк О.І. // Економіка та держава. – 2015. - № 5. С. 38-42

29. Хандриксен Е.С. Теория бухгалтерского учета / Е.С. Хандриксен, М.Ф. Ван Бреда ; гл. ред. Я.В. Соколов. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 576 с

30. Хорнгрен Ч.Т. Бухгалтерский учет: управленческий аспект / Ч.Т. Хорнгрен, Дж. Фостер; пер. с англ. - М.: Финансы и статистика, 2008.-207с. 9. Нидла Б. Принципы бухгалтерского учёта / Б. Нидла, Х. Андерсон - М.: Финансы и статистика, 2006. – 216с.

31. Чернишова Л.І. Особливості формування системи управління витратами вітчизняних підприємств / Л.І.Чернишова, А.С. Дженкова // Інноваційна економіка. – 2014. – № 3 (52). – С. 61–68.

32. Шумило Ю.О. Управління витратами в умовах бюджетування на підприємстві: автореф. дис. канд. екон. наук: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит»/ Ю.О.Шумило. – Київ,2010. – 21с.

33. Юрченко О.А. Роль і місце бухгалтерського обліку та контролю в системі управління витратами іншої операційної діяльності /О.А. Юрченко // Бухгалтерський облік, аналіз, аудит: проблеми теорії, методології та організації. – 2014. - № 2.. С. 245-260

34. Szychta A. Time-driven activity-based costing in service industries. [Електронний ресурс]. / А. Szychta // Режим доступу : [http://info.smf.ktu.lt/Edukin/zurnalas/archive/pdf/2010%201%20\(67\)/5%20Szychta.pdf](http://info.smf.ktu.lt/Edukin/zurnalas/archive/pdf/2010%201%20(67)/5%20Szychta.pdf)